

مجلس نهم

گنج های
قدیمی

* گنج نهم *

فرزند آوری و خانواده

پرجمعیت

ستاد امریه معروف و نهی از منکر مازندران
معاونت تبلیغ حوزه علمیه مازندران

فهرست

- گنج نهم : فرزندآوری و خانواده پرجمعیت ۴
- یک تحقیق جالب ۴
- اهمیت داشتن فرزند ۶
- دعا برای طلب فرزند ۷
- درخواست فرزند توسط انبیاء ۸
- اهمیت فرزند در روایات ۱۲
- فرزند مایه روشنی چشم ۱۲
- فرزند بقای نام انسان ۱۲
- فرزند مایه برکت خانه ۱۳
- فرزند گل تقسیم شده خداوند ۱۳
- فرزند مایه خیر خداوند ۱۳
- عوامل بچه دار نشدن خانواده ها ۱۴
- ۱- مسائل اقتصادی ۱۴
- ۲- افزایش سطح تحصیلات و اشتغال زنان ۱۷
- ۳- افزایش سن ازدواج ۱۹

- فوائد فرزند آوری ۲۱
۱. استحکام خانواده ۲۱
۲. پویایی خانواده ۲۲
۳. گسترش تعاملات و ارتباطات ۲۳
- ۴- حس مفید بودن ۲۵

گنج نهم : فرزندآوری و خانواده پرجمعیت

بسم الله الرحمن الرحيم

یکی از گنج های قدیمی که به معنی واقعی کلمه گنج بود گنجی به نام فرزند و فرزند آوری بود. در قدیم خانواده ها پر جمعیت بودند و صدای بچه ها در خانه ها بلند بود و کارهای عظیمی توسط خانواده های پرجمعیت انجام می شد و بنیان خانواده هم روز به روز قوی و قوی تر می شد. اما متأسفانه امروز خانواده ها یا فرزند ندارند و یا تک فرزند هستند و خانواده پرجمعیت امروز ۲ فرزند محسوب می شود.

یک تحقیق جالب

خانواده‌هایی که صاحب فرزند هستند، بیش از خانواده‌های بدون فرزند از زندگی لذت می‌برند و احساس خوشبختی بیشتری می‌کنند. نتایج تحقیقات پژوهشگران دانشگاه بریگهام یانگ آمریکا بر ۲۰۰ هزار خانواده از ۸۶ کشور جهان در بین سال‌های ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که داشتن فرزند، موجب کاهش فشار خون والدین، افزایش تمایل به یادگیری، استفاده

بیشتر از قدرت تعقل، افزایش اعتماد به نفس، امکان بهتر درک زیبایی‌ها، افزایش دقت در کارهای جزئی و افزایش شادی والدین می‌گردد.

فرزندآوری برای زنان اهمیت بیشتری دارد و بدن آنان برای تغذیه و پرورش کودکان آمادگی دارد. داشتن فرزند برای زن، حکم سلامت او را دارد و با تأمین شادابی، او را به زندگی سرگرم و امیدوار می‌کند.

تحقیقات جدید نشان می‌دهد که پدر و مادر شدن، خطر ابتلا به بیماری‌هایی را که سلامت انسان را تهدید می‌کند - مانند سرطان و بیماری‌های قلبی - کاهش می‌دهد. همچنین این پژوهش‌ها که روی ۵/۱ میلیون نفر انجام شده، نشان می‌دهد که داشتن فرزندان پرشمار، خطر ابتلا به سرطان سینه را در زنان کاهش می‌دهد.^۱

---

^۱ - «داشتن فرزند برای سلامت شما خوب است». www.jahannews.com

اهمیت داشتن فرزند

از نظر اسلام داشتن فرزند و باقی گذاشتن نسل برای هر مسلمانی یک امر پسندیده و نیکو است. شایسته نیست هیچ مسلمانی با اختیار خود بدون فرزند و ذریه بماند. (برخی افراد عقیم هستند و قدرت تولید مثل را ندارند منظور به این افراد نیست) اشتباهی که برخی از افراد همانند اعراب جاهلی دارند این است که ادامه نسل را با پسر می‌دانند و وجود دختر را ادامه دهنده خودشان نمی‌دانند در حالی که نباید هیچ فرقی بین دختر و پسر بودن فرزند باشد چون هر دو از طرف خداوند هستند. قرآن کریم عطای فرزند را نعمت و رحمتی از طرف خداوند به بندگان می‌داند و تاکید می‌کند که این امر به خواست و اراده خداوند تحقق می‌یابد.

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۗ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ الذُّكُوْرَ . تنها خدا راست ملك آسمان ها و زمين، هر چه بخواهد مي‌آفريند، به هر كه

خواهد فرزندان اناث (دختر) و به هر که خواهد فرزندان ذکور

(پسر) عطا می‌کند.^۱

فرزند چه پسر باشد چه دختر هر دو هدیه الهی و آسمانی هستند که خداوند نصیب ما کرده است.

دعا برای طلب فرزند

در متون دینی ما، فرزند آوری مبتنی بر دعا و نیایش و طلب از خداوند منان است و بندگان مومن این درخواست را جزء دعا های اساسی خود قرار می‌دهند و برای آن در زندگی خودشان، ارزش و جایگاه خاصی قائل هستند.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ

وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا. و آنان هستند که گویند: پروردگارا، ما

را زنان و فرزندانِ مرحمت فرما که مایه چشم روشنی ما

باشند، و ما را (سر خیل پاکان و) پیشوای اهل تقوا قرار ده.^۲

---

^۱- قرآن کریم، سوره شورا، آیه ۴۹

^۲- قرآن کریم، سوره فرقان، آیه ۷۴

یادآوری : نگاه به فرزند تنها نگاه دنیوی نیست، فرزند صالح هم به درد دنیا می خورد هم آخرت. فرزند در دنیا و آخرت نور چشم است.

رهبر انقلاب: هر چیزی را از خدا بخواهید؛ حتی بند کفش را، حتی کوچکترین اشیاء را و حتی قوت روزانه خود را. بگذارید این من دروغینِ عظمت یافته در سینه ما - که می گوییم «من» و خیال می کنیم مجمع نیروها ما هستیم - بشکند. این «من» انسانها را بیچاره می کند.^۱

در همه ی کارها باید از خداوند درخواست کنیم و تولید فرزند را خیلی خیلی بیشتر از خداوند طلب کنیم.

درخواست فرزند توسط انبیاء

اینقدر داشتن فرزند مهم است که قرآن کریم ماجرای طلب فرزند توسط انبیای الهی را نقل می کند
در قرآن کریم، ماجرای درخواست و دعای حضرت زکریا برای داشتن فرزند را چنین شرح می دهد.

---

^۱ - بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله) در خطبه های نماز جمعه مورخ: ۲۸/۱۱/۱۳۷۳

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

﴿۸۹﴾ و زکریا را [یاد کن] هنگامی که پروردگار خود را خواند

پروردگارا مرا تنها مگذار و تو بهترین ارث برندگانِ فَاسْتَجَبْنَا

لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي

الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿۹۰﴾ پس

[دعای] او را اجابت نمودیم و یحیی را بدو بخشیدیم و

همسرش را برای او شایسته [و آماده حمل] کردیم زیرا آنان در

کارهای نیک شتاب می نمودند و ما را از روی رغبت و بیم می

خواندند و در برابر ما فروتن بودند.^۱

درخواست از خداوند داشته باشید و مطمئن باشید که

خداوند بهترین ها را برای شما رقم خواهد زد.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ ۖ

إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ.. ستایش خدای را که به من در زمان

پیری دو فرزندم اسماعیل و اسحاق را عطا فرمود (و)

---

^۱ - قرآن کریم، سوره انبیاء، آیه ۸۹ و ۹۰

درخواست مرا اجابت کرد) که پروردگار من البته دعای بندگان را شنواست.^۱

نکته مهم و اساسی که در قرآن کریم وجود دارد، توجه به زاد و ولد انسان‌های شایسته و مؤمن است؛ به عبارت دیگر آن‌چه که اهمیت دارد، افزایش تعداد جمعیت نیکوکاران و صالحان است.

اهمیت طلب فرزند بخاطر این است که استمرار انسان است نه فقط اینکه اسم ما را زنده کند، اگر فرزند صالح تربیت کنیم، پرونده عمل ما بسته نمی‌شود و پس از مرگ ما هم خوبی برای ما می‌آید.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در حدیثی بیان فرموده است: ایشان می‌فرماید: **إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ؛** هرگاه انسان بمیرد، عملش هم قطع می‌شود، مگر از سه راه: صدقه جاریه، یا عملی که از آن سود می‌برند، یا فرزند شایسته

---

^۱ - قرآن کریم، سوره ابراهیم، آیه ۳۹

ای که برای او دعا می کند. ^۱ بنابراین فرزند صالح، هم مایه زینت در دنیا و هم باقیات صالحات برای آخرت محسوب می شود البته تربیت فرزند صالح، کار پر مشقت و زمان بر است.

مقام معظم رهبری می فرمایند: مسئله جمعیت را جدی بگیرید! جمعیت جوان کشور دارد کاهش پیدا می کند. یک جایی خواهیم رسید که دیگر قابل علاج نیست؛ یعنی مسئله جمعیت از آن مسائلی نیست که بگوییم حالا ده سال دیگر فکر می کنیم؛ نه، اگر چند سال بگذرد، وقتی نسل ها پیر شدند، دیگر قابل علاج نیست. ^۲

خانواده ها و جوان ها باید تولید مثل را زیاد کنند. باید نسل را افزایش دهند. این محدود کردن تعداد فرزندان در خانه ها - به این شکلی که امروز هست - خطاست!؛ این نسل جوانی که امروز ما داریم، اگر در ده سال آینده، بیست سال آینده و در دوره

---

^۱ - میزان الحکمه، ح ۱۴۲۸۷.

^۲ - بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله) در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ: ۱۳۹۲/۹/۱۹.

ها و مرحله های آینده این کشور بتوانیم آن را حفظ کنیم، همه مشکلات کشور را اینها حل می کنند^۲

اهمیت فرزند در روایات

فرزند مایه روشنی چشم

أَطْلُبُوا الْوَلَدَ وَ التَّمِسُوهُ؛ فَإِنَّهُ قُرَّةُ الْعَيْنِ، وَ رِيحَانَةُ الْقَلْبِ

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فرزند بخواید و آن را طلب

کنید؛ چرا که مایه روشنی چشم و شادی قلب است.^۳

فرزند بقای نام انسان

لَا يَدَعُ أَحَدُكُمْ طَلَبَ الْوَلَدِ؛ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا مَاتَ وَ لَيْسَ لَهُ وَ لَدٌ

انْقَطَعَ اسْمُهُ^۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ یک از شما نباید فرزند

خواهی را وا گذارد؛ چرا که وقتی انسان بمیرد و فرزندی نداشته

باشد، از نام و آوازه می افتد.

---

^۱ - بیانات مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (حفظه الله) در اجتماع مردم بجنورد، مورخ: ۱۳۹۱/۷/۱۹.

^۲ - سجاد رستمی چورتی / پایگاه راسخون

^۳ - (مکارم الأخلاق: ج ۱ ص ۴۸۰ ح ۱۶۶۵)

^۴ - (کنز العمال: ج ۱۶ ص ۲۸۱ ح ۴۴۶۹)

فرزند مایه برکت خانه

بَيْتٌ لَا صَبِيَّانَ فِيهِ لَا بَرَكَهَ فِيهِ

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خانه ای که کودک در آن

نباشد، برکت در آن نیست.^۱

فرزند گل تقسیم شده خداوند

الْوَلَدُ لِلوَالِدِ رِيحَانَةٌ مِنَ اللّٰهِ يَشْتُمُّهَا، (قَسَمَهَا) بَيْنَ عِبَادِهِ

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فرزند برای پدر، گلی خوش

بو از جانب خداست که آن را می بوید. [این گل را خداوند] میان

بندگان تقسیم کرده است.^۲

فرزند مایه خیر خداوند

إِنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ خَيْرًا لَمْ يُمِثَّهُ حَتَّى يُرِيَهُ

الْخَلْفَ

---

^۱- (کنز العمال: ج ۱۶ ص ۲۷۴ ح ۴۴۴۲۵)

^۲- (بحار الأنوار: ج ۱۰۴ ص ۹۸ ح ۶۸)

امام رضا علیه السلام: بی تردید، هرگاه خداوند - تبارک و تعالی - خیر بنده ای را بخواهد، او را نمی می‌راند تا جانشینش (فرزند صالح) را به او نشان دهد.^۱

عوامل بچه دار نشدن خانواده ها

۱- مسائل اقتصادی

یکی از عوامل بچه دار نشدن بحث مالی و اقتصادی است که می‌گویند با این وضع گرانی و تورم بچه خرج داره و کسی نمی تواند خرج او را بدهد این مطلب را اگر فقط زمینی نگاه کنیم کاملا درسته و ظاهرا منطقی است اما ما مسلمانیم و آسمانی باید نگاه کنیم نگاه به خداوند عالم باید داشته باشیم که مسلما آنکه دندان دهد نان دهد را با عمق وجود باور داشته باشیم.

امروزه اکثر افراد جامعه به بهانه هایی همچون وضعیت اقتصادی و تربیت صحیح فرزندان از زیر بار مسئولیت شانه خالی می کنند و زندگی دو نفره را به مشغله هایش ترجیح میدهند.

این یکی از فتنه های شیطانی برای جلوگیری از فرزندآوری است

---

^۱-(من لایحضره الفقیه: ج ۳ ص ۴۸۱ ح ۴۶۹۰)

که: آیا اگر بچه دار شوم، می رسم تربیتشان کنم یا نه؟ اصلا با این مخارج سنگین مگر می شود بچه دار شد؟! درست است که فرزندآوری هم تربیت می خواهد هم حداقل مخارجی برای تامین معاش را، اما آدمی برای رشد و رزقش باید تلاش کند و خیالش راحت باشد که کسی پشتش ایستاده است. مگر شده است کسی به خدا اعتماد کند و جواب نگیرد؟

مردی به نام بکر ابن صالح گوید به ابوالحسن (ع) یا موسی بن جعفر (ع) نوشتم که پنج سال است که از بچه دار شدن خودداری کرده ام زیرا خانواده ام بچه نمی خواهد و می گوید: بزرگ کردن ایشان به خاطر فقر و تنگدستی مشکل است، شما چه می فرمایید؟ حضرت در جواب نامه مرقوم فرمود: بچه بخواه که خداوند به آن ها روزی می دهد.^۱

---

^۱ - الکافی عن بکر بن صالح: کَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنِّي اجْتَنَبْتُ طَلَبَ الْوَلَدِ مُنْذُ خَمْسِ سِنِينَ، وَذَلِكَ أَنَّ أَهْلِي كَرِهَتْ ذَلِكَ وَقَالَتْ: إِنَّهُ يَشْتَدُّ عَلَيَّ تَرْبِيَّتُهُمْ؛ لِقَلَّةِ الشَّيْءِ، فَمَا تَرَى؟ فَكَتَبْتُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَيَّ: أَطْلُبُ الْوَلَدَ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَرْزُقُهُمْ / [الکافی: ج ۶ ص ۳ ح ۷، مکارم الأخلاق: ج ۱ ص ۴۸۰ ح ۱۶۶].

همچنین آیه ۱۵۱ انعام می‌فرماید «**لَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ**

إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَآبَاءَهُمْ؛ فرزندانتان را از بیم فقر نکشید، ما

شما و آن‌ها را روزی می‌دهیم.»

علامه طباطبایی در تفسیر المیزان نوشته اند: شمایی که

الان به وجود آمده اید ، ما حاصل نسل قبل خودتان هستید و

بشر آینده ای که الان نیست، حاصل توالد نسل امروز است.

تصور کنید که مردمان ده نسل پیش به این نتیجه می‌رسیدند

که فرزندآوری سخت است و اصلاً احتیاجی به فرزندآوری نیست

مسلماً شما و به طور کل نسل امروز وجود نداشت. لذا اگر با یک

دید بشر دوستانه به این مسئله نگاه کنیم، باید برای توالد

ارزش قائل باشیم حالا حرف سر همین است و قرآن صراحتاً می

فرماید: «**هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئاً**

مَذْكُورًا (آیه یک- سوره انسان) «آیا زمانی طولانی بر انسان

گذشت که چیز قابل ذکری نبود» در واقع الان هم انسان های

نسل آینده هستند اما مذکور نیستند و شما باید بگویید که به

چه حقی آنها را غیر مذکور کرده اید؟ متأسفانه ما احساس

میکنیم چیزی به گردن ما نیست و چون من نمی‌خواهم نباید

اتفاق بیفتد و حتی اگر اتفاق بیفتد جلوی آن را با نخواستن هایم می گیرم(سقط جنین)، حال آنکه آن دنیا باید در قبال چنین نخواستن هایی پاسخگو باشیم.

۲- افزایش سطح تحصیلات و اشتغال زنان

افزایش سطح تحصیلات خصوصاً در زنان، یکی از عواملی است که منجر به بالا رفتن سن ازدواج و در نتیجه، کاهش فرزندآوری می شود. البته بین بالا رفتن سطح تحصیلات و بالا رفتن سن ازدواج، یک رابطه ی دوسویه وجود دارد. در دو دهه ی گذشته، سواد زنان افزایش قابل ملاحظه ای داشته و حتی نسبت دختران به پسران در دانشگاه فزونی گرفته است.

افزایش سطح تحصیلات زنان منجر به افزایش تمایل زنان به حضور در بازار کار شده و میزان اشتغال زنان نسبت به گذشته بیشتر شده است. حضور بیشتر زنان در بیرون از خانه منجر به کاهش تمایل زنان به فرزندآوری شده و در کاهش نرخ فرزندآوری در ایران تأثیرگذار بوده است. در صورتی که زنان جامعه می توانند با فرزندآوری و تربیت فرزندان نقش بزرگی در

آینده کشور داشته باشند

رهبر معظم انقلاب می فرمایند:

فرزندآوری یکی از مهمترین و مجاهدت‌های زنان و وظایف زنان است؛ چون فرزندآوری در حقیقت هنر زن است؛ اوست که زحماتش را تحمل می‌کند، اوست که رنج‌هایش را می‌برد، اوست که خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به او داده است.

خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به مردها نداده. در اختیار بانوان قرار داده؛ صبرش را به آنها داده، عاطفه‌اش را به آنها داده، احساساتش را به آنها داده. اندام‌های جسمانی‌اش را به آنها داده؛ در واقع این هنر زن‌هاست. اگر چنانچه ما این‌ها را در جامعه به دست فراموشی نسپریم، آنوقت پیشرفت خواهیم کرد.

معروف‌ها این‌ها هستند: اعتلای فرهنگ، سلامت محیط اخلاقی، سلامت محیط خانوادگی، تکثیر نسل و تربیت نسل جوان آماده‌ی برای اعتلای کشور.^۱

---

^۱ - بخشی از بیانات مقام معظم رهبری ۱۱/۰۲/۱۳۹۲

۳- افزایش سن ازدواج

یکی از عواملی که منجر به کاهش فرزندآوری می‌شود بالا رفتن سن ازدواج است. البته بالا رفتن سن ازدواج نیز خود معلول عوامل دیگری از قبیل فردگرایی، فرزندسالاری و... است. امروزه به علت تقویت خانواده‌ی هسته‌ای و دشواری‌های اقتصادی در جوامع صنعتی، متوسط سن ازدواج افزایش یافته است. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که در ایران نیز میانگین سن ازدواج همین روند را دارد، با این تفاوت که این افزایش در مورد زنان بیشتر است. در سرشماری سال ۹۰ میانگین سن ازدواج در مردان ۲۶٫۷ و در زنان ۲۳٫۴ بوده است و همچنان نیز در حال افزایش است.^۱

در جامعه امروز ایران، سن ازدواج زنان به دلیل افزایش سطح سوادآموزی آنان همچنان رو به افزایش است. همچنین فشارهای اقتصادی بر زوج‌های تازه ازدواج کرده وارد می‌شود مبنی بر اینکه قبل از ازدواج دارای شغل و مسکن باشند. در

---

^۱ - سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۰.

حالی که فرصت‌های آنان برای دستیابی به این امکانات به دلیل ورود فزاینده جرگه‌های عظیمی که وارد بازار کار و مسکن در مناطق شهری می‌شوند کاهش می‌یابد. همچنین نگرش نسبت به ازدواج دستخوش تغییرات شده است به طوری که حتی خانواده‌های سنتی ازدواج را دیگر تنها گزینه برای دخترانشان نمی‌دانند. از طرف دیگر مشکل بیکاری باعث بالا رفتن سن ازدواج می‌شود. پیش‌بینی می‌شود میزان بیکاری در بین جمعیت زیاد مردان جوان که بلافاصله پس از انقلاب متولد شدند به علت رقابت شدید در بازار کار افزایش یابد.^۱

طبیعی است که با بالا رفتن سن ازدواج، فرصت باروری نیز کمتر خواهد بود و در نتیجه، منجر به کاهش تعداد فرزندان خواهد شد.^۲

---

^۱ - فریده خلیج‌آبادی فراهانی، دلایل باروری پایین در زنان ایرانی، ویژه‌نامه‌ی جمعیت ایران، ۱۳۹۰، ص ۳۷.

^۲ - پایگاه برهان / پایگاه راسخون

۱. استحکام خانواده

والدین به لحاظ ایجاد شبکه ارتباطی جدید پس از تولد فرزند، جاذبه‌ها، دل مشغولی‌ها و سرگرمی‌های تازه‌ای را تجربه می‌کنند که مرکز ثقل آن فرزند است و مشاهده ناتوانی‌های نوزاد، حس مسئولیت و شفقت را در والدین برمی‌انگیزد تا با کمک یکدیگر، همه توان خویش را برای حمایت از او به کار گیرند. بر اساس تحقیقات و مطالعات، یکی از علت‌های طلاق زوجین، نداشتن فرزند است. فرزند - به ویژه فرزند خردسال - به منزله پیوند بین پدر و مادر است؛ از این رو بی‌فرزندی باعث تزلزل خانواده می‌شود؛ چرا که زندگی کم‌کم عادی می‌گردد و مشکلات نمایان‌تر می‌شود و در نتیجه علاقه همسران به زندگی مشترک کم خواهد شد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که خانواده‌های بی‌فرزند در ایران بیش از خانواده‌های دیگر در معرض گسست قرار دارند.^۱

---

^۱ - ساروخانی، طلاق: پژوهشی در شناخت واقعیت و عوامل آن، ص ۷۱-۷۶.

بنابراین فرزند که در آموزه‌های دینی از او به «جگرگوشه والدین»^۱ و «گل خوشبوی بهشتی»^۲ یاد شده، نقش مثبتی در استحکام و تداوم حیات خانواده دارد و پدر و مادر حاضر نیستند به راحتی این جگرگوشه خود را با اختلاف یا طلاق آزرده خاطر کنند.^۳

۲. پویایی خانواده

یکی از عوامل پایداری زندگی، داشتن تنوع مناسب است و در مقابل آن یکنواختی، موجب ملال، سرخوردگی و تضعیف مناسبات بین اعضای خانواده می‌گردد.

تولد فرزند جدید، فرصتی برای تنوع بخشیدن به زندگی و رهایی از دل‌تنگی است. همان‌گونه که مشاهده رویش گل‌ها و گیاهان، حس حرکت و بالندگی را در آدمی بیدار می‌کند، تماشای صحنه‌های دلپذیر رشد کودکان، والدین را به وجد می‌آورد و موجب پویایی و انگیزش آنان می‌شود.

---

^۱ - نوری طبرسی، مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۱۲.

^۲ - همان، ص ۱۱۳.

^۳ - پناهی، همسرگزینی، چرا و چگونه؟ ص ۲۶۰.

اضافه شدن فرزند به جمع خانواده، شتاب خاصی به آهنگ زندگی می‌بخشد. ویل دورانت در توصیف حالات پدر و مادر می‌نویسد: این زن است که توانایی‌های تازه‌ای به دست آورده، مادری چنان شکیباً و مهربان شده که حتی در هنگام هیجان و شدت عشق نیز سابقه نداشته است - و این مرد مسئولیتی می‌پذیرد که او را پخته کرده، افق دیدش را وسیع می‌سازد و از یک حس پدری عمیق که ناگهان فرا می‌رسد، لذت می‌برد. (۲۱)

۳. گسترش تعاملات و ارتباطات

خانواده ابتدا متشکل از زن و شوهر می‌باشد و روابط آنها نیز در محدوده خاصی است که اصطلاحاً از آن به رابطه خطی زن و شوهر تعبیر می‌شود. با تولد اولین فرزند، باب جدیدی در روابط انسانی خانواده گشوده شده، رابطه‌ای غیرخطی (مثلثی) میان پدر و مادر و فرزند ایجاد می‌شود. این گسترش رابطه، علاوه بر تغییر کمی، سبب تغییر کیفی رابطه آنها نیز می‌شود و ارتباطات جدید آکنده از دل‌بستگی‌ها و تعلقات خاص خواهد بود.

شاید آمدن فرزند به جمع خانواده در ابتدا باعث شود زن و شوهر در رفتن به برخی محافل دچار محدودیت شوند؛ اما

همین تازه وارد باعث می‌شود دوستان خانوادگی جدیدی پیدا کنند. همچنین وجود کودک، توجه دیگران به خانواده او را نیز در پی خواهد داشت و در نتیجه از حمایت اجتماعی بیشتری بهره‌مند خواهند شد که همین امر در افزایش سلامت خانواده مؤثر است.

هافمن تحقیقی بر خانواده‌های دارای فرزند انجام داد و چنین نتیجه گرفت که فرزند بر فرآیند اجتماعی شدن و جامعه‌پذیری والدین تأثیر می‌گذارد؛ موارد زیر از نتایج پژوهش اوست:

- کودکان به پدر و مادر اعتبار بخشیده، آنان را از تنهایی نجات می‌دهند.

- کودکان با حضور خود، وضعیت بزرگسالان، به خصوص زنان را تأیید می‌کنند و به آنان هویت اجتماعی می‌بخشند.

- آنها والدین خود را از طریق فعالیت‌هایشان در مدرسه و مراکز تفریحی سالم و محیط همسایگی با جامعه پیوند می‌دهند.

- کودکان با توجه به اصول اجتماعی شدن، شایستگی و صلاحیت والدین را افزایش می‌دهند و آنان را به مرز خودکفایی می‌رسانند.

- چون والدین بیش از افراد بی‌فرزند دارای تأیید اجتماعی هستند، کودکان علاوه بر کسب شخصیت، بر اعمال نفوذ والدین نیز می‌افزایند.^۱

بنابراین فرزندآوری یک جنبه کلیدی برای اجتماعی شدن اکثریت مردم در همه فرهنگ‌ها است.^۲

۴- حس مفید بودن

تولد فرزندان در محیط خانه احساس مفید و نتیجه داشتن را برای والدین در پی دارد. مردان و زنان قاطع و هدف مند با توجه به توانایی‌هایی که دارند، برای خود هدف‌هایی در نظر می‌گیرند و برای دست‌یابی به آن تلاش می‌کنند. هدف از تشکیل خانواده، آرامش روانی و تولید نسل است. این هدف است که ما

---

^۱- دورانت، تاریخ فلسفه، ص ۱۷۹-۱۷۸.

^۲- جمعی از نویسندگان؛ (۱۳۹۴)، دانش خانواده و جمعیت، قم: دفتر نشر معارف، چاپ بیست و سوم / پایگاه راسخون

را به جلو می برد و به ما انرژی می دهد. زندگی هدف مند مستلزم پربار بودن است. باید شایستگی خود را ثابت کنیم. داشتن فرزند با احساس شایستگی و مثمر ثمری بودن در ارتباط است. به همین دلیل است که داشتن فرزند در روایات به ثمره وجود والدین تعبیر شده است^۱

امام سجاد علیه السلام می فرماید: «باید بدانی که او از تو و ثمره وجود توست^۲

به راستی که تشبیه زیبای پیامبر شنیدنی است، آن جاکه می فرماید: «فرزند صالح، گلی از گل های بهشت است^۳.» در این تعبیر نمادین، خانواده به گلستان و فرزندان به گل های زیبای آن تشبیه شده است.

بدیهی است که داشتن ثمرات نیکو، عامل دل گرمی والدین و تداوم حیات مشترک آنها بوده و احساس مثمر ثمر بودن و اعتماد به نفس را در آنان به وجود می آورد.

---

^۱ - قال رسول الله: «ان لكل شجرة ثمرة وثمره القلب الولد»؛ (کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۵۷).

^۲ - «فتعلم أنه منك و مضاف اليك»؛ (صحیفه سجادیه، دعای ۲۵).

^۳ - الولد الصالح ریحان من ریاحین الجنة»؛ (مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۳۶۸).